

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Vågar du hälsa på mig eller är du rädd att vi ska bli vänner?

En studie om "team building" innehållande positiv fysisk kontakt och dess inverkan på socialt lärande inom en ungdomsorkester

Magnus Hägglund

Lärarprogrammet / Musik / LAU370

Handledare: Anniqa Lagergren

Examinator: Eva Nässén

Rapportnummer: HT09-6110-02

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Vågar du hälsa på mig eller är du rädd att vi ska bli vänner? - *En studie om "team building" innehållande positiv fysisk kontakt och dess inverkan på socialt lärande inom en ungdomsorkester.*

Författare: Magnus Hägglund

Termin/år: HT 2009

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Anniqa Lagergren

Examinator: Eva Nässén

Rapportnummer: HT09-6110-02

Nyckelord: Fysisk kontakt, empati, relationsskapande.

Min studie bygger på ett aktuellt problem som jag under flertalet tillfällen observerat, nämligen; avsaknaden av social interaktion mellan deltagare i orkesterverksamhet. I vissa fall känner inte deltagarna varandra och känner inte ens till varandras namn trots att det spelat tillsammans i flera år. Jag valde att jobba med frågan eftersom det finns många barn som söker sig till en orkester för att skaffa nya kompisar, men ändå inte lyckas få några. Jag vill hjälpa dessa barn att utöka sin vänskapskrets och på så sätt bli tryggare i sig själva. Syftet med studien var att se ifall en metod med "team building" innehållande positiv fysisk kontakt kunde bidra till ett ökat intresse för relationsskapande. Jag utförde min studie som en process där jag under tre veckor jobbade tillsammans med en ungdomsorkester. Vid första tillfället lämnades en enkät ut och därefter följde tre sessioner med team building, för att sedan avslutas med samma enkät igen. Metoden gav mig en förutsättning att mäta skillnader. Jag gjorde en beskrivande analys med hjälp av statistikprogrammet SPSS och fick på så sätt fram mina resultat. Resultaten visar på en tendens till ökat intresse i nästan alla frågor som rör relationsskapande. Namnkunnsigheten samt intresset att skapa nya vänskapsrelationer visar även de en tendens till ökning. De slutsatser jag kan dra är att övningarna och metoden bidrar till ökad vänskap, vilket leder till en högre grad av empatiserande förmåga där deltagarna identifierade sig själva i relation varandra. I den sociala kontexten som innan övningarna till stor del enbart bestod i ett intresse för musik, har nu deltagarna fått upp ögonen för att det faktiskt finns andra människor i orkestern. Dessa människor kan man ha roligt med och lära sig saker ifrån. Att som observatör, speciellt under övningarna, fått se deltagarnas nyfikna leenden och intresserade ansiktsuttryck var något väldigt fint som jag inte kommer att glömma.

Innehåll

Abstract i

Innehåll ii

1 Bakgrund 1

2 Teoretisk inramning och litteraturgenomgång 4

2.1 Historisk bakgrund 4

2.2 Tidigare forskning 5

2.3 Begrepp 6

2.4 Symbolisk interaktionism 8

3 Syfte och frågeställningar 10

4 Metod 11

4.1 Val av design 11

4.2 Design 11

4.3 Val av undersökningsgrupp 12

4.4 Beskrivning av utförandet samt etiska överväganden 12

4.5 Analysmodell 13

5 Resultat 14

6 Diskussion och slutsatser 21

6.1 Inledning 21

6.2 Metoddiskussion samt studiens brister 21

6.3 Diskussion av studiens tillförlitlighet 21

6.4 Resultatdiskussion 22

6.5 Resonemang kring resultatens betydelse i förhållande till tidigare forskning, några av mina begrepp samt symbolisk interaktionism 23

6.6 Pedagogiska implikationer 24

6.7 Läromiljön 24

6.8 Förslag på fortsatt forskning 25

6.9 Slutord 25

Referenser

Bilaga A: Enkät

Bilaga B: Brev till föräldrar

Bilaga C: Beskrivning av gruppövningar

1 Bakgrund

”Learning the arts och learning through the arts” är mottot för en nyligen gjord, världsomfattande studie om den konstnärliga utbildningens närvaro, relevans och inverkan på barns kunskapande. ”Quality art rich environments” eller på svenska; miljöer där högkvalitativ konstnärlig utbildning finns tillgänglig har visat sig ha en stark inverkan på barns lärande. ”Learning the arts” handlar om att lära sig hantverket och allt som handlar om konsten, tex lära sig spela ett instrument eller måla i olja. ”Learning through the arts” är den konstnärliga utbildningens närvaro/inverkan på övriga aspekter av lärande. Det är bevisat att en närvaro av kvalitativ konstnärlig utbildning ger ökade akademiska meriter, främjar språkinläring, bidrar till ett multimodalt tänkande och främjar social utveckling. (Bamford 2009)

Att själv få privilegiet att arbeta i en högkvalitativ konstnärlig miljö känns ju efter att läst denna studie väldigt bra. Att som musikpedagog få arbeta i en miljö som ”av sig själv” bidrar till att fördjupa lärandet känns väldigt fint. För att utveckla detta ännu mer väljer jag att jobba med ett problem, som jag många gånger sett otaliga pedagoger tampas med, nämligen; avsaknaden av det sociala inom orkesterverksamhet.

Jag har alltid varit intresserad av hur och om positiv fysisk kontakt kan påverka socialt relationsskapande. Intresset väcktes relativt tidigt i min lärarutbildningen då jag under många vfu-perioder, på min kulturskola, observerat ett stort antal tämligen ”stela” lektioner och repetitioner. Beror ”stelheten” på den aktuella pedagogen, känslan i rummet, gruppdynamiken eller är det en kombination av alla faktorer? Hur kan man göra för att få till en bättre lärandesituation och en stabilare och tryggare läromiljö? Kan en enkel klapp på axeln eller en ”high five” med dina elever ge upphov till en starkare individuell trygghet, gruppkänsla, förmåga till empatiserande eller förändrade sociala relationer och beteenden? Finns det risker med det sättet att jobba? Kommer jag som pedagog inte att bli lika ”respekterad” om jag sänker mig till barnens nivå? Kommer de att se mig mer som en kompis än som en auktoritär vuxen? Är det fel?

I början när dessa tankar väcktes minns jag att mitt primära mål var att skapa exceptionella band och orkestrar. Mina intentioner var att alla skulle våga spela ut ordentligt och känna sig trygga. Det primära målet var den musikaliska kvaliteten. I dagsläget, i slutet av min utbildning, finns samma tankar kvar, dock har jag insett att jag bytt primärt mål. Målet är inte längre den musikaliska kvaliteten utan elevernas sociala utveckling, ökande empatiserande förmåga, stärkta självförtroende samt förståelse för värdegrunden. Den musikaliska kvaliteten är en bieffekt som jag hoppas att man får på köpet.

Begrepp som lärande, ”learning the arts and learning through the arts” (Bamford 2009), relationsskapande, empatiserande, vänskap och autenticitet är några av huvudbegreppen i denna studie. Jag väljer att mer utförligt presentera några av dessa begrepp i uppsatsens teoridel(2.3).

Eftersom jag är musikpedagog vill jag naturligtvis sätta min studie i en musikalisk situation och därmed knyta an till det problem som jag sett många pedagoger ha. Min förhoppning är att arbeta fram en metod för att minska detta problem. Metoden skall förhoppningsvis kunna användas av pedagoger, oavsett ämnesinriktning, för att stärka individer och grupprelationer.

Denna studie bygger vidare på ett utvecklingsarbete jag tog mig an hösten 2009 under min slutpraktik. Under fyra veckor jobbade jag med ett aktuellt problem som min kulturskola(dåvarande praktikplats) tampades med. De önskade lösa och utveckla avsaknaden av ”det sociala” inom deras orkesterverksamhet. Problemet var helt enkelt att barnen i orkestrarna inte kände varandra, stämningen var stel och deltagarna visste inte ens

vad orkesterkompisarna hette i förnamn. De vågade inte prata med dem som var äldre eller personer som man inte kände sedan tidigare. Kulturskolan såg detta som ett problem eftersom det i deras lokala mål står skrivet: "Kulturskolan skall hjälpa till att stärka elevens kreativitet, uttrycksförmåga och lyhördhet i ett konstnärligt som **socialt** avseende" Man tyckte helt enkelt att man misslyckades på det sociala planet.

Det var här jag kom in med min idé om att prova lite så kallad "team building" baserat på fysisk kontakt. Jag lärde barnen en "afrikansk" dans som jag lärt mig i London. Det är en musikalisk övning som kombineras med fysisk kontakt. Man tränar barnens förmåga att röra sina kroppar till en given puls, sjunga en sång och samtidigt klappa på varandras händer i ett ganska avancerat rytmiskt mönster. Barnen gjorde det jättebra och lärde sig övningen snabbt. I rollen som observatör tyckte jag mig se omedelbara skillnader. Barn som aldrig brukade prata med varandra hälsade nu, lärde sig nya namn och interagerade med andra de inte kände så bra. Jag märkte att stämningen i rummet helt enkelt blev bättre.

Utvecklingsarbetet var spännande och de fyra veckorna gick snabbt. Jag kände dock att jag bara skrapat lite på ytan och önskade därför med det här arbetet gå mer på djupet. Jag ville försöka förstå och förklara de faktorer som ligger bakom relationsskapande samt undersöka ifall "team building" med fysisk kontakt kan vara en metod för att uppnå detta.

Kulturskolans värld, som jag har rört mig mycket i, är en värld i sig där det egentligen inte finns annat än lokalt utformade mål. För det obligatoriska skolväsendet ligger det dock i en pedagogs ansvar att följa skollagen, skolans övergripande styrdokument och lokala regler. I mitt fall skulle jag vilja hänvisa till Lpo94 där jag tror mig finna belägg för att min studie är värd att genomföra: "Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevers lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället"

"Gemensamma erfarenheter och den sociala och kulturella värld som skolan utgör skapar utrymme och förutsättningar för ett lärande och utveckling där olika kunskapsformer är delar av en helhet" (Lpo94) I och med mitt experiment och dess tillhörande process hoppas jag att jag kan få eleverna att uppnå dessa mål.

Augusti 2008 till Juli 2009 var jag bosatt i London där jag läste ett utbytesår vid Royal Academy of Music. På fritiden spelade jag med ett brasilianskt sambaband. När jag precis hade gått med i bandet var det väldigt mycket att tänka på. Lära sig musikens korrekta "swing", fysiskt kunna röra sig på rätt sätt, komma ihåg rätt former och strukturer för varje låt, lära sig tecken som betydde vissa musikaliska fraser osv.

En sak som jag lade märket till och fastnade för var att när alla i bandet träffades, tog man i hand eller kramade om varandra. Stämningen mellan deltagarna i bandet var därför väldigt bra och vi hade verkligen skoj när vi repeterade. Den enda nackdelen med det här bandet var att vi hade en musikalisk ledare som tyvärr var relativt otrevlig mot oss alla. Han drog sig inte för personliga påhopp, utskällningar om man spelade fel osv. Mellan oss deltagare i bandet var det en bra stämning, men relationen till den musikaliska ledaren såg jag mer hos de flesta som en "love-hate" relation. De flesta sade sig tycka om honom för att han bar på en enorm mängd kunskap, men ogillade honom för hans personlighet. "He´s an asshole, but I love him" kommer jag ihåg en kille säga när den musikaliska ledaren kom på tal. Tack vare mina erfarenheter från sambabandet inser jag hur viktigt det är att vara autentisk i sin lärarroll samt hur stämningen i rummet i hög grad påverkar läroprocessen. Jag säger inte att sambaläraren inte var autentisk som person, utan i sin roll som lärare. Han tyckte helt enkelt inte om att lära ut. Enligt min uppfattning så lär man sig verkligen mycket sämre om man hela tiden måste vara rädd för att få en utskällning om man råkar göra fel. Jag behandlar autenticitetsbegreppet i teoridelen.

När vi talar om inlärningsmiljöer och rum håller jag med Lars Åke Kernell som i sin bok "Att finna balanser" skriver följande: "För en god inlärningsmiljö måste vi kunna hantera dilemmat att både skapa en kreativ och aktiv atmosfär och bibehålla ordning och

struktur.....Vi måste då också finna tekniker och förhållningssätt att stimulera de tysta och respektfullt hålla tillbaka de dominerande” (Kernell 2002 sid 109) Kernell menar även att den ”goda och inbjudande läromiljön” utefter elevsammansättningen är *relativ*. Med det menar han att man ibland utefter elevgruppens sammansättning måste ändra sitt undervisande. Ibland kan det även förekomma logistiska problem, till exempel att min vanliga sal där jag har allt mitt material blivit dubbelbokad.

För att återknyta till den härliga stämningen som jag ovan beskrev mellan oss medlemmar i sambandet vill jag just trycka på den punkten att fysisk kontakt i form av handskakningar, vänlig beröring, i form av klappar och kramar, var närvarande. Av egen erfarenhet har jag märkt att i Sverige och andra nordiska länder är beröring mer tabubelagt. Sommaren 2009 turnerade jag runt med mitt band i trakterna kring Barcelona i Spanien och upplevde där en mycket mer vardaglig, positiv fysisk kontakt. Människor klappar om varandra när de träffas. Psykologiprofessor Michael Argyle redogör i sin bok *kommunikation mellan människor* för en undersökning som tog plats på ett antal caféer runt om i världen. Undersökningen gick ut på att man under en timme observerade och räknade hur många gånger två personer som fikade berörde varandra medan de samtalande. Resultatet var följande: (Argyle 1979)

- London: 0 gånger
- Gainesville(Florida): 2 gånger
- Paris: 110 gånger
- San Juan(Puerto Rico): 180 gånger

”I vissa västerländska kulturer är beröring så tabubelagd att den personliga rumszonen sällan överträds.” (Argyle 1979 sid 18)

Nu ställer jag mig frågorna: Varför är fysisk kontakt så ovanligt i vårt svenska samhälle? Känner personer i till exempel Paris varandra ”bättre” eftersom fysisk kontakt är vanligare där? Om så nu är fallet, kan man då som pedagog använda sig av positiv fysisk kontakt i sin undervisning för att skapa starkare sociala relationer och på så sätt främja barns läroprocesser? Kan team building med fysisk kontakt användas för att skapa en tryggare läromiljö? Kan den ge barn förmågan att i högre grad känna empati och på så sätt få dem att fungera bättre i samhället?

Många frågor blir det och en begränsning inom detta gigantiska och mycket komplexa område är därför ett måste. Min studie kommer att ha ett fokus mot en grupp och hur personer inom gruppen eventuellt ändrar sociala beteendemönster. Studien kommer att ta plats i en musikalisk miljö eftersom det speglar min vardag som musikpedagog. Förhoppningsvis skall studien bli till hjälp för pedagoger som önskar stärka gruppsammanhållning, ”vi-känsla”, enskilda elevers självförtroende, empatiserande förmåga samt övriga sociala egenskaper som behövs för att barnen skall växa upp till harmoniska och fungerande medborgare i vårt samhälle. Får vi extra bra och fin musik på köpet så får vi vara nöjda.

2 Teoretisk inramning och litteraturgenomgång

Jag vill börja med att ge ett kortfattat historiskt perspektiv av den fysiska kontaktens betydelse för människans fysiska och psykosociala utveckling. Detta följs av en genomgång av den tidigare forskning som jag anser vara relevant och berör min studie. I 2.3 går jag igenom och definierar några av de begrepp som min studie kretsar runt. Jag avslutar denna del med en genomgång av symbolisk interaktionism, den teoretiska analysmodell jag använt mig av.

2.1 Historisk bakgrund

Mothers just dont know, when they kiss their children and pick them up and rock them, caress them and jiggle them upon their knee, that they are slowly building up a human being totally unable to cope with the world it must later live in... There is a sensible way of treating children. Treat them as they were young adults... Never hug and kiss them, never let them sit on your lap. If you must, kiss them once on the forehead when you say good night... Can't a mother train herself to substitute a kindly word, a smile, in all her dealings with the child, for the kiss and the hug, the pickup and the coddling?... If you haven't a nurse and cannot leave the child, put it out on the backyard for a large part of the day. Build a fence around the yard so that you are sure no harm come to it. Do this from the time it is born... If your heart is too tender, and you must watch the child make yourself a peephole so that you can see it without being seen or use a periscope... Finally learn not to talk in endearing or coddling terms. (Watson, 1928 ur *Fysiks kontakt* Hansson & Mattsson 1975 sid 15)

Finns det någon förälder som idag håller med Watson i hans syn på barnuppfostran? Dagens forskning med den moderna psykologin i åtanke har lärt oss att alla människor, och då speciellt i unga år, är beroende av kärlek och närhet från vår omgivning. Till vår omgivning räknas föräldrar, familj, vänner och bekanta. (Lewis & Towers 1970) Lewis & Towers säger även att ”spädbarn och äldre barn, om de nånsin skall uppnå sin fulla potential som människor, i hög grad behöver den kärlek, trygghet och omvårdnad som de flesta föräldrar helt naturligt ger sina barn”(Lewis & Towers 1970 sid 47) Kärlek, trygghet och omvårdnad innefattar i hög utsträckning positiv fysisk kontakt. (Hansson & Mattson 1975) Positiv fysisk kontakt är kontakt som inte är negativt laddad utan som upplevs behaglig för båda parter. Det finns således ingen maktrelation mellan utövarna utan man berör varandra i ett vänligt och välmenande syfte. Kontakten är heller inte sexuellt laddad.

Detta är relevant för min studie eftersom många barn i dagens samhälle berövas positiv fysisk kontakt, och därigenom även den trygghet och närhet som de behöver för att utvecklas som människor. Vissa barn berövas den kanske genom att, med skiljda föräldrar, tvingas flytta runt veckovis? Andra barn får den kanske inte då de växer upp med ett stort antal syskon eller en i en familj med missbruksproblem?

Människan, *homo sapiens*, har den mest utvecklade hjärnan av alla levande varelser på jorden. Hjärnan talar om för hjärtat med elektriska impulser att pumpa runt vårt blod, fylla våra lungor med syre och skicka energi till kroppens celler när de behöver den. Hjärnan fyller även funktionen att hjälpa oss tolka vår omgivning. Detta sker med hjälp av våra så kallade sinnesorgan: syn, smak, lukt, hörsel och känsel. Hur viktiga syn och hörsel ännu må vara i vår vardag så är ändå huden vårt största sinnesorgan. Den och hjärnan är utan tvekan intimt förenade med varandra. Rent anatomiskt sätt är huden rikt utrustad med nervändar kopplade till vårt kroppshår. Man kanske inte kan tro det, men en människa har faktiskt mer hår än en apa. Vårt kroppshår är mycket finare och tunnare och vi ser därför annorlunda ut än aporna. Förbindelsen mellan håret och huden är kopplat till förbindelsen mellan vår intellektuella och emotionella känslighet som har legat till grund för *homo sapiens* utveckling. (Lewis & Towers 1970)

Innan vi som nyfödd utvecklat vårt hörselsinne och syn använder vi huden till att undersöka världen med. Du har säkert sett att små barn stoppar allt de kan hitta i munnen eller nyper kring det med sin hand. De gör detta för att lära känna omvärlden. Vår första känsla av

trygghet får vi från våra föräldrars kroppsvärme genom fysisk hudkontakt. Vi associerar vår mammas värme som något tryggt och hennes famn som både en källa till mat och trygghet. (Hansson & Mattsson 1975) Maud Ihrskog, doktor i pedagogik, skriver i sin avhandling "Det lilla barnet måste ha minst en person att "knyta an" till, där det skapas en god relation." (Ihrskog 2006 sid 18) Hon skriver även: "Förutsättningar för att senare i livet etablera positiva relationer grundläggs genom att en grundtrygghet skapas med viktiga andra (Ihrskog 2006 sid 18)

Om jag som pedagog, med min metod och process, kan bidra till en ökad grundtrygghet även för barn i äldre åldrar, så ser jag det som något oerhört positivt och värt att göra. Självklart bör jag som pedagog aldrig ta rollen som förälder, men om jag med mina övningar kan bidra till att göra en människas vardag tryggare så är de absolut värda att genomföra.

Ett annat argument för att positiv fysisk kontakt är essentiellt i barnstadiet läggs fram av Hansson & Mattson i deras rapport. De redogör för en undersökning av två testgrupper, en där små barn tidigt i livet fått extra mycket fysisk kontakt jämfördes med en där barn fick mer "normal" fysisk kontakt. Studien visade att de barn som fick extra mycket fysisk kontakt grät mindre, utvecklades snabbare motoriskt, gick upp mer i vikt, var aktivare och överlag friskare än de barn som fått mindre fysisk kontakt. Den extra kontakten tycktes även haft en positiv effekt på den språkliga, adaptiva och personliga sociala beteendeutvecklingen. (Hansson & Mattsson 1975)

Stor del av den forskning jag läst angående fysisk kontakt behandlar nyfödda och barn i de lägre åldrarna. I min studie arbetade jag med barn och ungdomar i åldern 9-18 år. Högstadiet och gymnasieungdomar kan inte betraktas som små barn och därför anser jag det viktigt för förståelsen samt studiens signifikans att redogöra för en studie gjord på vuxna. Hansson och Mattson redogör för en studie där 54 kvinnor blev intervjuade om hur de upplever fysisk kontakt. Att bli "omfamnad" upplevdes av de flesta som något behagligt och önskvärt. Just omfamningen associerades med ord som trygghet, beskydd, tröst, tillfredsställelse och kärlek. Den fysiska kontakten beskrevs även som ett hjälpmedel att komma över känslor av ensamhet (Hansson & Mattson 1975) Med min studie vill jag naturligtvis aktivt förebygga känslor av ensamhet. Genom att göra saker tillsammans vill jag skapa god stämning och stärka individer som känner sig ensamma. Att ha mod att våga skapa och ta nya kontakter hoppas jag kan leda till ett sätt att överkomma dessa ensamhetskänslor.

2.2 Tidigare forskning

I min värld kretsar den utbildning jag ger mina elever runt musik och musikalisk utveckling. Jag vill därför kort redogöra för själva musikens betydelse sett i ett utbildningsperspektiv. Min studie och mitt sätt att se på konstnärlig utveckling eller "art education" har blivit starkt inspirerad av Anne Bamfords bok från 2009 "the wow factor". Anne Bamford är professor vid Wimbledon School of art i London och har sedan 2004 tillsammans med UNESCO, Australia Council for the Arts samt The International Federations of Art Councils and Culture Agencies, gjort en stor global undersökning om "konstens" innebörd för utbildning. "The impact of arts in education"

Bamfords studie bygger på en massiv surveyundersökning som backas upp med kvalitativa intervjuer, observationer och texter från ledande kulturutvecklare runt om i världen. Hon benämner konsten, "the arts", som "intrinsic", något som finns inom oss och är en naturlig del av våra liv. Därför är det självklart för Bamford att den ska finnas med i våra barns utbildningar. Studien visar på att konstnärlig kvalitativ utbildning är något som alla barn och ungdomar bör få ta del av. Den visar att så kallad "art rich programs", program där mycket högkvalitativ konstnärlig utbildning sker, i markant grad höjer elevers prestationer på alla fronter. Här är några punkter hon använder för att sammanfatta konstens påverkan på lärande och akademiska bedrifter.

- Quality arts education programs lead to improvements in academic achievement.

- Literacy is significant enhanced through arts education. (Läs och skrivsvårigheter minskar)
- Arts-rich education enhances performance in language learning.
- Arts education leads to an improvement in student, parental and community perceptions of schools. (Bamford 2009 sid 107)

”The data indicated that 71% of quality art programmes had led to direct improvements in academic achievement.” (Bamford 2009 sid 107)

Genomförandet av en sådan här studie kräver ett genuint intresse och en stark övertygelse och målmedvetenhet. Bamford hävdar sin studies relevans med följande:

In our economy today, inventiveness, design and innovation are necessary for survival. Innovation demands that ideas are free flowing, while in turn requires that people be creatively and well educated. The young people of today will be the inventors of the new cultural patterns and social philosophies of tomorrow. They will be able to design the materials, conditions, and community to fit this new world. To achieve this, young people require sustained and sequential learning both within and through the arts. (Bamford 2009 sid 19)

Bamford har visat med sin undersökning att konsten, ”the arts”, spelar en extremt viktig roll för helhetsupplevelsen av elevers utbildning. ”Learning the arts and learning through the arts” är ett av huvudbegreppen för hennes studie. (Bamford 2009) Studenterna utvecklar självförtroende, identitet, förmåga att prestera bättre i andra ämnen och intresse och motivation för ett livslångt lärande. Kvalitativ konstnärlig utbildning har även visat sig kunna bidra till kulturell medvetenhet och utveckling samt ett förstående och accepterande av sig själv och andra, dvs ökad empatisk förmåga. Nya rön visar även att konstens innebörd i en lärandesituation har stor innebörd för den multimodala förståelsen, dvs förmågan att förstå saker på flera olika plan. (Bamford 2009) Jag tolkar det här så som att konstnärlig verksamhet och konstnärlig utveckling ger elever verktyg att se på ett problem på fler än ett sätt. Detta synsätt leder till en bredare, mer internaliserad och mer djuplodad kunskap. Jag känner mig lyckligt lottad att få arbeta inom ”quality arts” eftersom själva ämnet i sig visat sig ha så signifikant betydelse för elevers utveckling. Om jag nu med min studie kan hitta en metod och på så sätt ytterligare addera en dimension i form av ökad social förståelse och individuell trygghet, så ser jag det som ett mycket stort och positivt steg i rätt riktning mot ett ännu mer komplett lärande.

2.3 Begrepp

Jag väljer att definiera de begrepp som är relevanta för min studie samt förklara varför:

Empati

Empati är förmågan av att kunna leva sig in i en annan persons situation och förstå hur den mår och har det. Med den förmågan kommer ett så kallat prosocialt beteende, att handla och agera utifrån vad man känner. Empatibegreppet är väldigt omdebatterat där en sida säger att förmågan är medfödd medan andra säger att den är något man måste lära sig genom möten med omvärlden. I dagsläget lutar forskningen åt att empati är något man måste lära sig. Gemensamt för båda synsätt är dock att grunden för att kunna känna empati läggs i ett tidigt skede av barnets utveckling där förmågan, under uppväxtfasen, ökas eller bromsas av de vuxna i barnets omgivning. Föräldrarna är självklart de viktigast i barnens liv, men alla vuxna i barnens omgivning har ett viktigt ansvar. (Öhman 2003) Trost och Levin utgår från ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv när de förklarar empatibegreppet. Man empatiserar när man verkligen tar den andres perspektiv, tar den andres definition av situationen och sätter sig in i den andres hela föreställningsvärld. Har man gjort detta har man empatiserat i mycket hög grad. (Trost & Levin 1999)

Att som vuxen i barnens omgivning själv visa empati tror jag föder en ökad empatiserande förmåga hos barnen. Som pedagog tycker jag att man bör ha barns ökande empatiserande förmåga som mål oavsett ämne. Det är absolut ett huvudmål för mig och i det långa loppet hoppas jag att detta experiment och process skall leda dit.

Vänskap

Jag hoppas med min studie och mitt experiment att kunna skapa mer vänskap inom orkesterverksamheten. Att kunna förmedla vänskap tycker jag vore ytterst fint och givande. Den legitimerade barnpsykologen, familjeterapeuten och forskaren Margareta Öhman definierar vänskap som följande: ”I vänskap ryms gemenskap och glädje, besvikelse, ilska uppmuntran, stöd och rolltagande. Vänskapsförhållanden motverkar rivalitet mellan barn och främjar utvecklingen av samarbete och ansvar. Den verbala interaktionen ökar och stimulerar kommunikativ kompetens hos barnen. Vänskapen förutsätter inlevelse och medkänsla och utvecklar samma förmågor” (Öhman 2003 sid 141) Jag vill med mitt experiment att barnen i orkestern skall utöka sin vänskapskrets och att de som önskar ha fler kompisar i orkestern skall få det. Vänskap föder så att säga en empatiserande förmåga och skapar trygghet inom gruppen.

Social interaktion

Social interaktion är extremt brett och därför svårt att definiera. Begreppet är mycket mångfacetterat och skulle egentligen behöva förklaras med ett flertal delbegrepp som till exempel identitet, samspel, gruppdynamik osv. Min studie bygger till stor del på socialinteraktion och jag vill därför ge en enklare förklaring. Förenklat kan man säga att social interaktion uppkommer när människor träffas och kommunicerar. Den gör så att vi kan förstå processer och samvaro och formar oss människor i vad som blir en fortlöpande förändringsprocess. Social interaktion är inte bara det talade eller skrivna språket utan även vad vi ser, hör, känner och till och med kan uppfatta med vårt luktsinne. Vi interagerar och kommunicerar med vår så kallade ”appearance”. Hur vi för oss, klär oss, doftar och uttrycker oss handlar om hur vi kommunicerar och interagerar med andra. (Trost & Levin 1999) Under kapitel 2.4 behandlar jag begreppet ur ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv.

Autenticitet

Att vara autentisk betyder i stora drag att man är ärlig och uppriktig mot sig själv. I min studie är det för mig extremt viktigt att ha i åtanke i rollen som pedagog. Jag vill inte bara själv vara autentisk utan även ha som mål att lära och hjälpa mina elever till att själva bli autentiska individer. Autenticitet handlar så att säga om människan, som en social varelse, och hennes relation till sig själv. (Trost & Levin 1999) Autenticitet är starkt knutet till identitetsbegreppet, vilket jag inte valt att behandla på grund av tidsbrist men vilket i stora drag innebär att ju tryggare man känner sig som individ, desto tryggare blir man i gruppen vilket leder till att man känner sig och uppfattas som en mer autentisk och ärlig individ. I en lärandesituation är autenticitet väldigt viktigt. Den svenske doktorn i filosofi, Maud Ihrskog skriver ”I en relation som präglas av ömsesidig värme växer aktiviteter och inläring till en interaktion. Men relationer kan också präglas av kyla, fientlighet och makt och leder då självklart inte till samma positiva utvecklingsprocess” (Ihrskog 2006 sid 18-19) Barnens utvecklingsprocess är så att säga styrd av hur du som pedagog behandlar dem. Är du duktig i ditt ämne, genuint intresserad och en vänlig person kommer du garanterat i högre grad att få respons från barnen. Professor Per Fibæk Laursen vid Danmarks pedagogiska universitet skriver följande om just autenticitet:

Man kan bara kalla sig undervisare om man har för avsikt att inspirera eleverna till att lära sig något. En bra

lärare förmedlar ett budskap till sina elever om att det finns något värdefullt att lära sig. Det speciella med en autentisk lärare är att han eller hon gör detta på ett mycket engagerat sätt, med kropp och själ skulle man kunna säga. Det är detta engagemang, denna intensiva personliga inlevelse, som vi upplever i klassrummet när de bedrivs autentisk undervisning. Det innebär att läraren inte bara verbalt utan i hela sin framtoning förkroppsligar budskapet om att gärna vilja lära eleverna något. (Laursen 2004 sid 25)

2.4 Symbolisk interaktionism

I slutet av 1800 och början av 1900-talets Chicago föddes tankarna till vad som skulle bli den symboliska interaktionismen. Jane Addams startade något som kom att kallas ”The Hull-House” i ett av Chicagos fattigaste kvarter. Syftet med Hull-House var att inhysa forskare och studenter, många knutna till Department of Sociology vid University of Chicago, som ville forska kring, skapa förståelse för och se livet ur de fattigas perspektiv. De ville så att säga prova sitt arbete och sin forskning ute bland människorna. Naturligtvis var även det övergripande syftet att förebygga och motverka fattigdomen. De flesta som bodde på Hull-House var kvinnor som inte kände sig välkomna eller så hemma inom den akademiska världen. Där fanns även en del män och några av dem ses idag som den symboliska interaktionismens grundare, däribland John Dewey, George Herbert Mead och Charles Horton Cooley. (Trost & Levin 1999)

Symbolisk interaktionism är ett perspektiv, en utgångspunkt och ett synsätt för en analys av vår sociala verklighet. Social interaktion är en av hörnstenarna inom symbolisk interaktionism. Att interagera kopplas nästan alltid till en social situation. Talet samt vårt skrivna språk är det som vanligtvis förknippas med interaktion. Vi interagerar när vi talar med våra vänner eller när vi säger tack till människan som hållit upp dörren åt oss. Det finns även andra typer av social interaktion. Kroppsspråk, som minspel och gester, är även de ett sätt att interagera. Om det uppkommer en situation där vi förväntas göra någonting speciellt men inte gör det, eller gör något helt annat, så har vi även där interagerat. (Trost & Levin 1999) När vi människor befinner oss tillsammans med andra, eller träffas för att göra något speciellt blir vi eller det vi gör, enligt den symboliska interaktionismen, till sk sociala objekt. När eleverna träffas för att spela musik tillsammans så blir musiken ett socialt objekt eftersom det uppfattas likadant av alla. Personer gör om varandra till sociala objekt när de interagerar. En person kan vara ett socialt objekt för den ene, men det betyder inte att den är det för den andre. Det beror på om de två personerna har identifierat varandra. Med det sociala objektifierandet kommer något som kallas för social identitet. Denna identitet blir man varse om när man blir medveten om sig själv och sig själv i relation till andra. Hur andra uppfattar dig påverkar din uppfattning av dig själv. När andra placerar dig som ett socialt objekt och du blir medveten om det. Då skapas den sociala identiteten. Dessa varseblivningar är dock oftast omedvetna. (Trost & Levin 1999)

I mitt arbete har jag valt att använda mig av Cooleys synsätt på symbolisk interaktionism eftersom det tilltalar mig mest. Han var den som införde termen ”sympathetic introspection” dåtidens sympati, och sympatiserade med andra, som idag är vad vi kallar empati och empatiserande. Han menar att med sympati kan vi lättare sätta oss in i andra människors situationer och på så sätt se deras uppfattning och bedömning av oss själva vilket formar och förändrar våra jag. Cooley var även den som myntade begreppet primärgrupp. Primärgruppen är den grupp människor som finns närmast oss. Gruppen karakteriseras av närhet och samarbete och ligger som grund för att socialisera och resocialisera oss. Dessa två begrepp tilltalar mig mycket då jag i min orkester dels försöker skapa större empatisk förmåga, dels expandera vissa elevers primärgrupper. Primärgruppen kan enligt Cooley bestå av familjen, kamraterna eller grannskapsgruppen. Det som är signifikant för gruppen är att det finns ett emotionellt band och gemenskap inom gruppen sett från den enskildes perspektiv. (Trost &

Levin 1999) För vissa av mina elever kommer orkestern alltid att vara och förbli en sekundärgrupp där man träffas för att spela musik tillsammans. För de elever som önskar ha fler kompisar inom orkestern kommer den att kunna verka som en primärgrupp. En sekundärgrupp definieras som en grupp där det inte finns någon direkt kontakt eller känslor mellan gruppdeltagarna, tex arbetsplatser eller fackföreningar. (Trost & Levin 1999) Vad jag helt enkelt vill är att forma sekundärgruppen ”orkestern” till en primärgrupp för de elever som önskar det.

När jag arbetade med mina orkestrar var mitt första mål att alla skulle lära sig varandras förnamn. Detta gjorde jag utefter ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv.

I den givna sociala strukturen handlar vi utifrån den definition vi givit situationen och vi namnger varandra på så sätt att vi uppmärksammar varandra som innehavare av vissa positioner i strukturen. När människor namnger varandra så innebär det också att de förväntar sig ett beteende som stämmer med namngivningen. Vi inte bara namnger varandra, vi namnger också oss själva i det sammanhang vilket vi befinner oss. Genom detta namngivande av oss själva placerar vi oss själva i relation till de andra människorna i sammanhanget och vi får ett jag kopplat till namngivandet och vi ställer upp förväntningar på vårt eget beteende. (Trost & Levin 1999 sid 125)

3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att i en musikalisk situation, genom en process under tre veckor med så kallad "team building" innehållande positiv fysisk kontakt, undersöka om den kan forma gruppen och ifall metoden kan ligga till grund för ett positivt relationsskapande, ett stimulerande lärande, god läromiljö samt bidra till förandet av trygga och empatiserande individer.

För att tydliggöra mitt syfte kan detta konkretiseras i ett par frågeställningar:

- Hur viktigt tycker barnen i orkestern det är att man är kompisar med de man musicerar tillsammans med?
- Ur ett perspektiv av kvalitativ konstnärlig utbildning: Kommer min metod att fungera så att barnen lär sig mer, musikaliskt och socialt? Det vill säga "learning the arts and learning through the arts" (Bamford 2009)
- Skapar sammanhållning och kompisar inom orkestern en tryggare och bättre lärandesituation?
- Kommer den musikaliska kvaliteten att höjas som en bieffekt av övningarna?

4 Metod

4.1 Val av metod

Som metod för mitt experiment/studie använde jag mig av en enkät som fylldes i två gånger. En gång före processen inleddes och en gång efter. Syftet var att mäta eventuella skillnader. Jag träffade orkestern vid tre tillfällen, tre veckor i följd. Jag beslutade mig att bara använda och jämföra de enkäter jag fick in vid första tillfället i min analys. Många av deltagarna missade just det tillfället, men jag fick ändå in tillräckligt många för att få ett godtyckligt resultat. Jag valde att inte ge ut enkäten vid andra tillfället på grund av processens längd. Jag ville att den skulle bli så lång som möjligt eftersom den skall spegla en längre process så som den skulle sett ut i verkligheten. Jag får ha i åtanke att många av barnen som missade tillfälle ett men deltog vid tillfälle två och tre således fick bättre kontinuitet än de som missade tillfälle två. Jag ser dock i det långa loppet processens längd som det viktigaste och därför valde jag göra som jag gjorde. För att göra studien mer kvalitativ spenderade jag även ca 20 minuter före min session och 10 minuter efter med att observera hur barnen interagerade och vad som försegick i orkestern.

Enkätfrågorna bygger på studiens syfte och var utformade för att ge mig en underliggande förståelse för hur barnen i gruppen tänker kring kompisrelationer.

Validiteten på frågorna var godtycklig eftersom de i kombination med min process gav mig chans att mäta skillnader. Dem tillsammans med övningarna och aktiv observation känns för mig mest relevant i syfte att besvara mina frågeställningar. Eventuellt skulle enskilda intervjuer med alla barn gett mig högre reliabilitet, men tiden för en sådan undersökning fanns helt enkelt inte.

4.2 Design

Enkäten designades barnvänlig med roliga bilder samt enkel och lättförstådd text. Den inleddes med ett kort missiv där jag förklarade integritetsfrågan samt talade om att deras namn kommer hemlighållas. Efter det följde 8 stycken frågor om bland annat ålder, kön, årskurs samt hur länge man varit med i orkestern. Dessa frågor är för mig konstruerade för att hålla isär deltagarna. Att få den exakta köns och åldersfördelningen ger mig en möjlighet att jämföra pojkar och flickor i olika åldrar och deras inställning till kompisrelationer. Frågornas syfte var även att "värma upp" deltagarna inför de kommande frågorna. Efter inledningen följde 10 stycken frågor som såg ut ungefär så här: (Se bilaga A för hela enkäten med alla frågor)

- Hur många kompisar har du inom orkestern?
- Önskar du att du hade flera kompisar?
- Vet du vad alla i orkestern heter i förnamn?
- Hur många kände du när du började jämfört med nu?
- Tror du man spelar bättre tillsammans med andra när man känner och litar på varandra?

Enkätens sista fråga var av mer kvalitativ karaktär, en så kallad öppen fråga, där jag undrade: Vad är det bästa med att spela i din orkester? Mitt mål här var att se ifall barnens svar skiljde sig från vad de svarat på frågorna med fasta svarsalternativ. Den frågan är även intressant aspekten av vad som var viktigast för barnen, musiken eller kompisarna och ifall detta ändrade sig i och med processen?

4.3 Val av undersökningsgrupp

Vid val av undersökningsgrupp vände jag mig naturligtvis först till min gamla kulturskola för att få en chans att fortsätta mitt utvecklingsarbete. Här hade jag redan en relation till barnen och det skulle kännas naturligt att bara fortsätta. Det visade sig dock att deras orkesterverksamhet tog juluppehåll redan i mitten av november. Det gav mig för lite tid för att få till en process och därför blev jag tvungen att vända mig till andra icke skolrelaterade orkestrar. Jag ser både fördelar och nackdelar med att inte fortsätta processen hos min kulturskola. Nackdelen är att där hade jag en relation till barnen och redan inlett en process som hade kunnat blivit längre. Jag hade inte behövt förklara vem jag var utan kan bara köra på som vanligt. Fördelen med att börja en helt ny process är att jag kommer in som en utomstående utan förförståelse. Jag har ingen relation till barnen och det blir inte den som hamnar i fokus utan barnens relation till varandra. Jag fungerar bara som en katalysator. I kulturskolan önskar man ha en god relation med sina elever, men i just det här fallet kanske den relationen inte var lika viktig?

En av mina vänner talade om för mig att hon varje lördag leder en av Göteborgs mer kända ungdomsorkestrar och föreslog att jag skulle kontakta dess huvudansvarige. Jag gjorde det och fick ett mycket positivt mottagande efter att jag förklarat studiens syfte. Ledaren hade nämligen själv funderat en del kring frågan och ofta tyckt att det var väldigt "osocialt" och "stelt" inom orkestern. Om jag kunde komma och hjälpa till så vore de evigt tacksamma. Valet blev på så vis tämligen enkelt. Dels var de här orkestrarna de enda som fanns tillgängliga under den tid som studien sträckte sig över, dels var de glada åt att ha mig och utlovade att varje session ge mig den tid jag behövde. Det kändes roligt att få sådan respons. Jag fick därmed chansen att arbeta med två stycken orkestrar under tre sessioner, tre lördagar i följd. Orkester nummer 1 bestod av ca 25 barn i åldrarna 13-18 år och orkester nummer 2 av ca 15 stycken i åldrarna 9-17 år.

4.4 Beskrivning av undersökningsförförandet samt etiska överväganden

Vid absolut första tillfället inledde jag med en presentation av mig själv och min studie samt ett förklarande av studiens etiska aspekter. Alla barn under 18 år fick en lapp med sig hem för att få underskriven av sina föräldrar eller vårdnadshavare. Mitt missiv innehöll all information om studien, vilken institution jag kommer ifrån, vem jag är samt mina kontaktuppgifter. (Se bilaga B)

Barnen i orkestrarna var dels uppdelade efter ålderskillnad, men även efter musikaliskt kunnande. Verksamheten fungerar så att man får kliva upp en nivå när man visat att man klarar av det. I den yngre orkestern (orkester nr 2) får alla som vill vara med, men till de äldre orkestrarna måste man provspela för att komma med. Vad som skiljer de här orkestrarna från de man möter i kulturskolan är det faktum att här känner man varandra ännu mindre.

Deltagarna kommer från olika skolor runt om Göteborg och träffas därför inte på fritiden. I den normala kulturskolan är det vanligare att i orkestern ha flera kompisar från till exempel samma skola eller klass.

Mina sessioner tog vid och blev en del av orkestrarnas repetitioner. De två första tillfällena vigdes rasten mitt i repetitionen till övningarna och den sista gången fick jag inleda repetitionen med dessa.

Efter presentationen, vid tillfälle ett, fylldes enkäten in. När detta var gjort inledde jag med att alla som inte kände varandra fick gå fram, ta i hand och hälsa på varandra. Efter det följde en del mer eller mindre komplicerade team building övningar. Sammanlagt hade jag fem stycken övningar där deltagarna tränades i samarbete, koncentration och musikalitet. Gemensamt för alla övningar var att positiv fysisk kontakt alltid var närvarande. (Se bilaga C för detaljerade övningsbeskrivning)

Den mest uppskattade övningen, som frambringade flest skratt, var en övning som vi kom att kalla "fritt fall". Den gick ut på att man först ställde sig bredvid någon man inte kände så bra. Jag delade sedan upp barnen i grupper om 4-6 stycken beroende hur gruppen såg ut. Efter det fick deltagarna en och en blunda och falla bakåt medan kompisarna i sista sekunden fångade upp denne. Alla tyckte det var jätteroligt och jag kunde direkt se att de började lita mer och mer på varandra. Mina sessioner var i regel ca 20-25 minuter långa.

Vid sista tillfället, efter vår sista övning, fick alla som var där fylla i en enkät. Jag fick då in 40 stycken enkäter. Av dessa hade 25 deltagare även fyllt i den första. Min analys bygger därför på en jämförelse mellan 25 stycken "före-enkäter" mot 25 stycken "efter-enkäter". Jag var hela tiden medveten om att det eventuellt skulle finnas deltagare, kanske av annan religion eller åsikter, som absolut inte skulle vilja delta i övningar där man vidrör varandra. Jag valde därför medvetet att genom hela studien kalla övningarna för "team building" eller "lek", där positiv fysisk kontakt bara var en naturlig del av övningarna. Om någon elev inte ville delta så tvingade jag självklart ingen. Jag informerade att "om man inte vill vara med så behöver man inte". Nyfikenheten hos deltagarna tog dock över och alla ville vara med. Vi hade roligt tillsammans och ingen behövde känna sig obekvämt. Jag valde att aktivt inte nämna fysisk kontakt på grund av det i Sverige fortfarande är så tabubelagt. Hade jag nämnt att den fysiska kontakten var en del av studien hade det säkerligen skrämt både deltagare och föräldrar. Eftersom den var så oskyldig och bara en naturlig del av team-building-övningarna valde jag att inte framhäva den. "Team building", där bara fysisk kontakt var en naturlig del av helheten, var studiens koncept.

4.5 Analysmodell

Som analysmodell använde jag mig av den nyaste versionen av det datorbaserade statistikprogrammet SPSS 17 och boken "*SPSS steg för steg*" skriven av Lars Wahlgren. (Wahlgren 2005) Programmet ger mig en möjlighet att jämföra före och efter i relation till kön, ålder eller vad jag vill. I början hade jag som avsikt att utföra ett så kallat T-test. Detta test jämför och beräknar, på korrekt statistiskt sätt, mina resultat mot en slumpfaktor och det naturliga bortfallet. Jag insåg dock snart att jag skulle behövt gå en metodkurs som behandlar programmet samt lära mig mer om statistik för att kunna utföra detta test. Jag gjorde det därför inte utan väljer beskrivande statistik i kombination med kvalitativa observationer som underlag för min diskussion.

5 Resultat

Min analys bygger på jämförelsen mellan de 50 stycken enkäter som totalt ifylldes vid två skilda tillfällen av samma individer. (25 st ”före” mot 25 st ”efter”) Detta tillsammans med aktiva observationer ligger som grund för mitt resultat.

Sammanlagt deltog 25 personer. Av dem var 10 stycken pojkar och 15 stycken flickor. Äldsta deltagaren var 18 och den yngste 9 år gammal och medelåldern på gruppen var 13,8 år. Åldersfördelningen såg ut som följande:

Tabell 5.1 Åldersfördelning

Åldersfördelning										
Ålder/år	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Antal/st	1	3	3	1	1	5	2	6	1	2
Procent/tot	4%	12%	12%	4%	4%	20%	8%	24%	4%	8%

Enkät 1: Indikerar den enkäten som delades ut före processen.

Enkät 2: Indikerar den enkät som besvarades 3 veckor senare, efter processen. Dessa två var identiska.

Mina frågor var följande:

- 1) Vet du vad alla i din orkester heter i förnamn?
- 2) Uppskatta hur många personer i din orkester som du inte vet vad de heter?
- 3) Hur många från din orkester är du även kompis med på fritiden?
- 4) Önskar du att du hade fler kompisar i din orkester?
- 5) Började du i orkestern tillsammans med en kompis?
- 6) Hur många kände du när du började?
- 7) Hur många känner du nu?
- 8) Tror du man spelar bättre tillsammans med människor man känner och tycker om?
- 9) Hur viktigt tror du att det är för musikens kvalitet att personer i orkestern är kompisar och litar på varandra?
- 10) Vad är det bästa med att spela i din orkester?

Fråga 1

Mitt första mål som inledning av processen var att barnen skulle lära sig varandras förnamn. Varje session startade som sagt med handskakning och presentation av sig själv. De fick följande utfall:

Tabell 5.2 Vet du vad alla heter i förnamn?

Enkät 1: Vet du vad alla heter i förnamn?					
Svarsalt	Nej bara några	Ungefär hälften	Nästan alla	Alla	Totalt:
Antal	9	8	8	0	25
Procent	36%	32%	32%	0%	100%

Tabell 5.3 Vet du vad alla heter i förnamn?

Enkät 2: Vet du vad alla heter i förnamn?					
Svarsalt	Nej bara några	Ungefär hälften	Nästan alla	Alla	Totalt:
Antal	3	5	15	2	25
Procent	12%	20%	60%	8%	100%

Jag ser en tendens till ökning av namnkunnigheten bland deltagarna. Vid enkättillfälle 1 svarade majoriteten 36% att man bara kände ett fåtal, vid tillfälle 2 har det skett en markant ökning, där nu så mycket som 60% av deltagarna säger sig veta nästan alla namn.

I **Fråga 2** bad jag deltagarna uppskatta hur många de inte visste namnet på?

Tillfälle 1 ger ett medelvärde av 8,35 personer. Maxvärdet var 20 och minsta värdet 0. Frågan hade två stycken bortfall så medelvärdet beräknades således på 23 enkäter. Vid tillfälle 2 har medelvärdet sjunkit till 6,22 personer. Lägligt nog hade samma två individer hoppat över att svara på frågan även denna gång, så medelvärdet beräknas åter igen på 23 enkäter. Maxvärdet var nu 15 och minimivärdet återigen 0.

Fråga 3 och **fråga 4** är intressanta i aspekten av vänskapsförhållanden. Har mina övningar bidragit till att skapa fritidsrelationer mellan deltagarna? Leder övningarna till ett ökat intresse av att få fler kompisar?

Tabell 5.4 Hur många är du kompis med på fritiden?

Enkät 1: Hur många är du kompis med på fritiden?						
Svarsalt	Ingen	1 person	2-4	5-10	Nästan alla	Totalt:
Antal	11	6	8	0	0	25
Procent	44%	24%	32%	0%	0%	100%

Tabell 5.5 Hur många är du kompis med på fritiden?

Enkät 2: Hur många är du kompis med på fritiden?						
Svarsalt	Ingen	1 person	2-4	5-10	Nästan alla	Totalt:
Antal	8	8	8	1	0	25
Procent	32%	32%	32%	4%	0%	100%

Jag ser en ökning speciellt i kategorin ”ingen”, som dominerade tillfälle 1 med 44%, till ”1 person” som således ökat från 24% till 32%.

Fråga 4 tycker jag faktiskt är den mest betydelsefulla frågan för hela studien. Önskar du att du hade fler kompisar i orkestern? Svaret indikerar om mina övningar ökar lusten till vänskap och sociala relationer.

Tabell 5.6 *Önskar du att du hade fler kompisar i orkestern?*

Enkät 1: Önskar du att du hade fler kompisar i orkestern?			
Svarsalt	Ja	Nej	Totalt
Antal	15	10	25
Procent	60%	40%	100%

Tabell 5.7 *Önskar du att du hade fler kompisar i orkestern?*

Enkät 2: Önskar du att du hade fler kompisar i orkestern?			
Svarsalt	Ja	Nej	Totalt
Antal	17	7	24
Procent	68%	28%	96%

Vi fick ett bortfall, där en av deltagarna hade skrivit sitt kryss mitt emellan JA o Nej. Jag ser en tendens till ökad välvillig inställning till nya sociala relationer.

Fråga 4 är även intressant ur en åldersaspekt. Vid observation, samt när jag tittat igenom enkäterna, får jag uppfattningen att de flesta yngre deltagarna är välvilligt inställda till att få fler kompisar ur orkestern. Samma verkar gälla för de som enbart varit med ett kortare tag. Kan det vara så att de flesta yngre bara har varit med ett kort tag? Händer det något vid en viss ålder som gör att man redan har en stor vänskapskrets utanför orkestern och därför inte är intresserade av fler kompisar?

Jag börjar med att titta på frågan i en åldersaspekt.

Tabell 5.8 *Öppenhet för nya vänner i relation till ålder före och efter processen*

Öppenhet för nya vänner i relation till ålder före och efter processen					
Svarsalt	Antal JA Enk 1	Antal Nej Enk 1	Antal JA Enk 2	Antal Nej Enk 2	Antal barn i ålderskategorin
9-11 år	6	1	5	2	7
12-13 år	1	1	2	0	2
14-15 år	4	3	5	2	7
16-17 år	4	3	4	3	7
18-uppåt	0	2	1	0	2
Totalt	15	10	17	7	25
Summa		25		24	49

Jag fick här ett bortfall vid enkättillfälle 2 där en deltagare med ålder 18+ inte svarat. Tabellen visar att den största delen deltagare befinner sig i åldersgrupperna 9-11, 14-15 och 16-17 år gamla. I åldersgruppen 9-11år har intresset för relationsskapande minskat hos 1 person. Hos 14-15 och 18+ gruppen ser vi tendens till ökning medan 16-17 åringarna förblir oförändrade.

Vad som även kändes viktig att kontrollera var sambandet mellan hur länge man varit med i orkestern och önskan att få nya kompisar. Denna är beräknad över alla 50 enkäter, dvs före och efter processen hopslaget.

Tabell 5.9 Öppenhet för nya vänner i relation till hur länge man varit medlem i orkestern

Öppenhet för nya vänner i relation till hur länge man varit medlem i orkestern				
År som medlem	Antal JA	% JA inom åldersgruppen	Antal NEJ	% NEJ inom åldersgruppen
0,5 år	19	79%	5	21%
1-1,5 år	9	75%	3	25%
2-2,5 år	3	50%	3	50%
3-4 år	0	0%	5	100%
<4 år	1	50%	1	50%
Totalt	32	100%	17	100%

Vi fick här ett bortfall i <4 kategorin där en av deltagarna inte svarat. Totala summan enkäter blir därför 49 st. Man ser en tendens till att intresset att skapa nya kontakter sjunker desto längre man varit med i orkestern. Deltagare som varit med kort tid, 0,5 år, visar ett stort intresse av att lära känna nya kompisar.

Fråga 5: ”Började du tillsammans med en kompis?” ställdes för att kontrollera deltagarnas sociala förutsättningar. Svaren indikerar att 40% började tillsammans med en kompis och 60% gjorde det inte.

Fråga 6 och **fråga 7** hänger ihop. I fråga 6 får jag reda på hur många deltagare varje individ kände när de började. Siffran är intressant att jämföra med svaren på fråga 7, vid båda enkät-tillfällena. Vid tillfälle ett ser jag hur många de lärt känna utan mina övningar. Vid tillfälle 2 kan jag se ifall mina övningar visar en tendens till ökning. Jag beräknar fråga 6 på alla 50 enkäterna för att få ett mer tillförlitligt värde.

Tabell 5.10 Hur många kände du när du började?

Enkät 1: Hur många kände du när du började?						
Svarsalt	Ingen	1 person	2-4	5-10	Fler än 10	Totalt:
Antal	15	11	23	1	0	50
Procent	30%	22%	46%	2%	0%	100%

Fråga 7

Tabell 5.11 Hur många känner du nu?

Enkät 1: Hur många känner du nu?						
Svarsalt	Ingen	1 person	2-4	5-10	Fler än 10	Totalt:
Antal	0	0	14	7	2	23
Procent	0%	0%	61%	30%	9%	100%

Tabell 5.12 Hur många känner du nu?

Enkät 2: Hur många känner du nu?						
Svarsalt	Ingen	1 person	2-4	5-10	Fler än 10	Totalt:
Antal	0	0	9	12	4	25
Procent	0%	0%	36%	48%	16%	100%

När deltagarna började i orkestern säger sig majoriteten(61%) redan känna ca 2-4 personer. 30% säger sig inte känna någon. Vid enkättillfälle 1 har alla i deltagarna åtminstone lärt känna 2-4 deltagare. Vid enkättillfälle 2 säger sig nu majoriteten, 48%, känna 5-10 personer och 16% även ”fler än 10”. Jag ser här en tendens till att övningarna bidragit till relationsskapande.

Fråga 8 handlar om prestation och trygghet. Här vill jag med jämförelsen kontrollera ifall det skett någon förändring i deltagarnas attityd.

Tabell 5.13 Tror du man spelar bättre tillsammans med människor man känner och tycker om?

Enkät 1 Tror du man spelar bättre tillsammans med människor man känner och tycker om?				
Svarsalt	Ja	Vet ej	Nej	Totalt
Antal	15	10	0	25
Procent	60%	40%	0%	100%

Tabell 5.14 Tror du man spelar bättre tillsammans med människor man känner och tycker om?

Enkät 2 Tror du man spelar bättre tillsammans med människor man känner och tycker om?				
Svarsalt	Ja	Vet ej	Nej	Totalt
Antal	19	6	0	25
Procent	76%	24%	0%	100%

Jag ser en tendens till ökning där ”Ja” har ökat från 60% till 76%.

Fråga 9 handlar om musikalisk kvalitet i förhållande till att våga lita på varandra och känna sig trygg. Här är jag också ute efter att jämföra deltagarnas attityder.

Tabell 5.14 Tror du att det är viktigt för musikens kvalitet att personerna i orkestern är kompisar och litar på varandra?

Enkät 1 Hur viktigt tror du att det är för musikens kvalitet att personerna i orkestern är kompisar och litar på varandra?					
Svarsalt	Helt oviktigt	Ganska viktigt	Viktigt	Superviktigt	Totalt
Antal	2	12	11	0	25
Procent	8%	48%	44%	0%	100%

Tabell 5.15 Tror du att det är viktigt för musikens kvalitet att personerna i orkestern är kompisar och litar på varandra?

Enkät 2 Hur viktigt tror du att det är för musikens kvalitet att personerna i orkestern är kompisar och litar på varandra?					
Svarsalt	Helt oviktigt	Ganska viktigt	Viktigt	Superviktigt	Totalt
Antal	1	11	11	1	24
Procent	4%	44%	44%	4%	96%

Vi fick ett bortfall vid enkättillfälle 2 där en av deltagarna inte svarat på frågan.

Fråga 10 var en så kallad öppen fråga. "Vad är det bästa med att spela i din orkester?" Här är jag ute efter specifika ord eller fraser. Hur många deltagare nämner bara "musik", hur många nämner "kompisar" och hur många nämner båda delarna? Jag har valt att kategorisera svaren i 4 kategorier. (Musiken, Kompisar, Musik & Kompisar och Övrigt)

I *musiken*-kategorin hamnar de svar som bara nämner musik tex "rolig musik" eller "spännande och annorlunda musik"

I *kompis*-kategorin hamnar svar som tex: "träffa nya människor" eller "roligt att möta nya människor"

I *musik & kompis*-kategorin hamnar svar som: "Spela med kompisar", "man får spela roliga låtar tillsammans med andra" och "vi spelar musik tillsammans"

I kategorin *övrigt* hamnar alla andra svar som tex: "Vet ej", "det är roligt", "roligt", "man utvecklas" osv.

Tabell 5.16 Vad är det bästa med att spela i din orkester?

Enkät 1 Vad är det bästa med att spela i din orkester?					
Svarsalt	Musiken	Kompisar	Musik & Kompisar	Övrigt	Totalt
Antal	4	5	6	10	25
Procent	16%	20%	24%	40%	100%

Tabell 5.17 Vad är det bästa med att spela i din orkester?

Enkät 2 Vad är det bästa med att spela i din orkester?					
Svarsalt	Musiken	Kompisar	Musik & Kompisar	Övrigt	Totalt
Antal	5	4	7	9	25
Procent	20%	16%	28%	36%	100%

Här har deltagarna i stort sett inte ändrat uppfattning.

Enkäten låg som grund för mitt resultat, men stor del av sessionerna bestod även i aktiva observationer.

Mitt första intryck av den lite äldre orkestern var att stämningen var bra men verkade lite stel. Här och där såg jag ett par leenden barnen emellan, men mycket beror på den entusiastiske pedagogen som leder orkestern. Han skojar med dem och försöker samtidigt som han repeterar att lätta upp stämningen. Vissa av barnen vågar tala inför gruppen och jag ser en del röda ansikten då man måste fråga något inför alla. Det jag saknar är fler skratt. De yngre deltagarna ser rädda och förnärmade ut och vågar knappt svara på tal när de blir tillfrågade. Under övningarna i min hälsningsceremoni ser jag många väldigt blyga ansikten. Extra blyga blir de när killar och tjejer ska hälsa på varandra. Det som syns igenom blygheten är dock ett underliggande intresse av nyfikenhet. Nyfikenhet att lära känna de andra. Jag ser fler små leende än ”varför ska vi göra det här”-miner.

När jag kör igång med övningarna släpper barnen lös. Det känns som isen bryts när de får göra saker tillsammans. De skrattar, pratar och hjälper varandra i de övningar jag lägger fram. Vid alla sessioner möts jag bara av positiva reaktioner. Stämningen på resten av repet, efter övningarna, framgår som betydligt mer avslappnad för de flesta. Man pratar lite mera och skojar med varandra utan att någon blir förnärmad. Jag uppfattar det även som att det låter bättre musikaliskt. När jag återvänder till session 2 är det ingen förutom en av eleverna som hejar på mig. Antingen känner de inte igen mig eller så orkar de bara inte heja. Stämningen är återigen lika stel som vid första tillfället. Så fort jag kör igång övningarna så släpper det dock genast och vi kommer tillbaka till det lugn jag upplevde förra gången. Om jag ledde gruppen skulle mitt mål vara att låta processen fortgå tills detta lugn blivit en naturlig del av gruppen och läromiljön. Vid session tre börjar nu allt kännas mer avslappnat. Flera elever hejar på mig när jag kommer och de har lärt sig mitt namn. Jag har även lärt mig några namn och deltagarna blir förvånade när jag kallar dem vid förnamn. Stämningen är nu inte lika stel. Barnen ska ha konsert och är uppklädda och laddade inför den. Vi kör övningarna under god stämning och sedan får de fylla i enkäten. Jag ser att det lätt bildas små grupper inom orkestern. Vissa barn sitter alldeles själva, andra två och två, medan några bildar små klungor. Det pratas och skojas. Ibland ser jag en och annan kram delas ut, mestadels mellan tjejerna. Den fysiska kontakten är dock i det stora hela är väldigt spartansk i samklang med vår nordiska mentalitet och tradition.

6 Diskussion och slutsatser

6.1 Inledning

Att under tre veckor och tre sessioner mäta och utvärdera en skillnad i socialt samspel känns som ett spännande men riskabelt projekt. Jag nämner i metoddelen att jag tror att en längre process är av vikt för att verkligen skapa starka band mellan deltagarna. Därför kan mina resultat endast visa på en tendens till förändring. Ser jag en tendens efter tre veckor så borde ju rimligtvis en längre process resultera i ett ännu bättre resultat?

Som pedagog är det viktigt att hela tiden uppmärksamma att, det i övningarna och i gruppen, enbart är positiv fysisk kontakt som föregår. Inga former av negativ fysisk kontakt får förekomma. Med negativ fysisk kontakt menar jag tex slagsmål, mobbning eller uppsättandet av maktrelationer. Kontakten måste alltid ske och tolkas på rätt sätt av deltagarna och det är pedagogens uppgift att se till att det sker. Att tex som vuxen lägga din hand på en elevs axel och samtidigt ge denne en nedvärderade blick blir i detta fallet en form av negativ fysisk kontakt.

6.2 Metoddiskussion samt studiens brister

Det som talar emot mitt metodval är tidsbristen, då jag inte kunde utföra ett sk t-test. Jag känner i efterhand att jag skulle behövt gå en metodkurs i SPSS-programmet samt öka på mina statistiska kunskaper. Jag har därför inte på ett statistiskt säkerställt sätt kunnat mäta ifall mina förändringar var signifikanta eller inte. Jag tvingas därför således göra en beskrivande analys istället och bygger min diskussion på den förändring jag ser i kombination med mina observationer. Enkätens validitet anser jag vara god i syfte att mäta en förändring. Enkätfrågorna var, utefter tidsramen, väl genomtänkta och ger mig således ett resultat med tämligen hög reliabilitet. Jag var ute efter att mäta förändring hos gruppen och jag anser därför att enkäten var den bästa metoden. Jag önskar dock, efter processen, att jag haft mer tid till att gå igenom enkäterna på individnivå, välja ut en med stor förändring och en med liten, och genomföra kvalitativa intervjuer med dessa deltagare. Tyvärr gav studiens tidram inte utrymme för detta.

6.3 Diskussion av studiens tillförlitlighet

Problemformuleringar och frågeställningar är ställda i enlighet med ett vetenskapligt förhållningssätt men min process speglas av min subjektiva förförståelse och kunnande. När man arbetar med människor måste man alltid vara medveten om sin förförståelse. Den, tillsammans med det egna sättet att närma sig ett problem, kan färga och därför ge ett mer eller mindre tydligt resultat. Det är min övertygelse, i just det här fallet, att två forskare med olika personligheter, pedagogisk och didaktisk förmåga, engagemang och autenticitet med hög sannolikhet får skiftande resultat. Lyckas man inte fånga barnen eller visa ett autentiskt förhållningssätt gentemot vad man gör så tror jag att olika personer får varierande resultat. Mitt mål är att hitta en metod som kan hjälpa pedagoger och därför hoppas jag att studien skall utmytna i ett resultat och en metod som är generaliserbar oavsett pedagogens ämnesinriktning.

Min undersökning är väldigt liten, men visar ändå på en tendens som är tillräckligt intressant för att göra något liknande i större skala. Den är alldeles för liten för att få ett statistiskt säkerställt svar och kan därför inte generaliseras fullt ut. Jag hoppas dock att man med studiens metod som grund skall kunna uppnå ett liknande resultat i andra kontexter. Om studiens utgång beror på pedagogen eller själva övningarna kan man bara spekulera i? Enligt

mina egna upplevelser spelar dock pedagogen en ytterst viktig roll för utsagan.

Alla resultat är alltid beroende av miljön. Min studie har utförts i en miljö dit deltagarna kommer frivilligt. Kanske skulle resultaten skifta om man gjorde samma studie i den obligatoriska skolan? I den orkester jag undersökt kommer deltagarna från olika skolor i Göteborg och de har ingen kontakt via den vanliga skolan. Kanske skulle relationsskapandet gå snabbare i den obligatoriska skolan, där man spenderar så mycket mer tid tillsammans? En annan faktor som påverkat resultatet kan vara att vissa av deltagarna inte fick samma kontinuitet som andra. Vissa missade ett tillfälle och fick därför inte uppleva alla övningar. Som jag ser det krävs det en längre process för att uppnå tillit till sina kompisar. I mitt fall fick jag bara tre gånger, och då blir ett missat tillfälle ganska viktig. Enligt mitt tycke beror som sagt utsagan av metodens framgång väldigt mycket på hur entusiastiskt pedagogen presenterar övningarna. Vi har som pedagoger en svår men intressant uppgift, då vi vill få deltagarna att själva intressera sig av att lära känna varandra.

6.4 Resultatdiskussion

Innan jag började kändes det som om många faktorer kunde gå fel. Hur skulle enkäten uppfattas? Tänk om majoriteten av deltagarna missar två av tre tillfällen och på så sätt inte tar del av processen på tänkt sätt? Eftersom processen var så kort var det så mycket som kunde gå fel, tänk om jag blev sjuk och inte kunde genomföra ett av tillfällena? Som tur var gick allt bra och nu i efterhand ser jag tillbaka på processen och känner mig varm inombords. Sessionerna kantades av glädje där vissa deltagares ansikten, upplysta i nyfikna och exalterade leenden, fortfarande är fastetsade på min näthinna. Jag kan inte vetenskapligt bevisa att mina resultat stämmer, men jag inser, baserat på mina observationer, att nya band mellan deltagare knutits. Att agera tillsammans som en grupp uppskattades väldigt mycket. Jag tror dock att fenomenet var nytt för många, speciellt i aspekten av att verkligen förstå att man agerar som en grupp.

I studiens inledande skede hade jag målet att barnen skulle lära känna varandras namn genom handskakning och presentation. Resultaten visar här överlag en ökning av namnkunnigheten i orkestern. Alla kategorier har ökat och majoritet av deltagarna (60%) säger sig nu veta "nästan alla" namn i jämförelse med "nej, bara några" som var det vanligaste svaret innan processen (36%). Medelvärdet av hur många man inte säger sig veta namnet på har således sjunkit från 8,3 till 6,2 personer. Detta på bara tre sessioner. Ur ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv har det här skett ett relationsplacerade. Deltagarna har genom att lära sig varandras namn definierat sig själva i relation till de andra. Att definiera sig själv innebär att vi som individer i gruppen har uppmärksammat andra, positionerat oss i kontexten, samt satt oss själva i relation till övriga deltagare. Innan processen var musiken, för många, det mest signifikanta sociala objektet. I och med processen och övningarna har deltagarna identifierat och sett varandra. Det har således gjort om varandra till sociala objekt och därför även omdefinierat sin sociala identitet. (Trost & Levin 1999)

Presentationen är därför enligt mitt tycke mycket viktig. Genom att ta någon i hand och hälsa upprättar vi en personlig relation byggt på positiv fysisk kontakt. Kontakten speglas av nyfikenhet, intresse och ömsesidigt engagemang i syfte att upprätta nya kontakter. Dessa kontakter och relationsskapande skall även ligga till grund för de deltagare som önskar upprätta eller utöka sin primärgrupp. Jag ser en tendens till ökning på fråga 3: "Hur många är du kompis med på fritiden?" Förhoppningsvis innebär det att de deltagare som önskar utöka sin primärgrupp har så smått börjat göra det med nya vänner från orkestern. Självklart förstår jag att alla i orkestern varken kan eller vill vara bästa kompisar med alla, det viktiga är dock att de som önskar få fler kompisar skall få det. Åldersaspekten är viktigt att tänka på i frågan

om intresset för kompisrelationer. De yngre barnen ser ofta upp till de äldre och är nyfikna på att veta mer om dem och lära känna dem. Det behöver dock inte betyda att de äldre är lika intresserade av att lära känna de yngre. Förmodligen är orkesterns 18-åringar inte speciellt intresserade av att lära känna de som ännu inte fyllt 10 år.

Vi ser även en tendens till ökning i fråga 4: Önskar du att du hade fler kompisar i orkestern? De som svarade nej här har således minskat från 40% till 26%. Detta har skett genom det sociala objektifierandet. Deltagarna får ett namn på, identifierar och gör om varandra till sociala objekt. Killen som spelar tuba blir plötsligt Kalle som spelar tuba. Han visar sig vara väldigt rolig när man väl börjar prata med honom och inte bara den tysta killen som alltid sitter och ser väldigt koncentrerad ut. Kontakter har knutits och personer har helt enkelt lärt känna varandra lite bättre, vilket visar på ett ökat intresse av att lära känna ännu fler deltagare. Fråga 4 var även intressant ur aspekten av hur intresset till skapandet av nya relationer ändras beroende på hur länge man varit med i orkestern? Resultaten visar här på en nedåtgående kurva dvs, desto längre man varit med i orkestern desto mindre intresserad är man av att skapa nya kontakter. Jag hittar inget belägg för detta i den litteratur jag läst så jag får dra mina egna slutsatser. Många av de som varit med tämligen kort tid är väldigt unga. De har förmodligen en mindre bekantskapskrets än de äldre eftersom de upplevt och träffat färre människor. Intresset hos dem att skapa nya relationer är därför stort. De som varit med länge i orkestern är oftast lite äldre. Jag kan tänka mig att de har en bredare bekantskapskrets utanför orkestern och därför kanske inte varken har tid eller lust till att skapa nya vänner. Det finns även en grupp lite äldre deltagare som enbart varit med ett kort tag. Dessa individer visar ett stort intresse av att skapa nya kontakter. Jag drar slutsatsen att de vill utöka sin vänskapskrets och har kanske gått med i orkestern av just den anledningen. Att samlas runt det sociala objektet ”musiken” och där få en chans att träffa och interagera med nya människor, i förhoppning om att finna vänskap, känns som en adekvat anledning. Resultaten på fråga 5 (Började du med en kompis?) behandlar just detta och visar på att 60% inte började med en kompis. Vilka ambitioner hade dessa 60%? Började de i orkestern enbart för sitt intresse av musiken eller gick de med för att kombinera sitt intresse med chansen till nya vänskaper? Fråga 6 och 7 tillåter mig att jämföra skillnaden mellan den naturliga processen av att lära känna människor, jämfört med hjälp från mina övningar. När deltagarna började i orkestern säger majoriteten (46%) att de kände 2-4 personer. När jag vid enkättilfälle 1 frågar dem: ”hur många känner du nu”, så visar resultatet att 61% nu säger sig känna 2-4 personer. Alla deltagarna har lyckats lära känna någon. Vid tillfälle 2 ser jag en tendens till ökning där majoriteten (48%) nu säger sig känna 5-10 personer och 16% av deltagarna fler än 10 stycken. Jag drar slutsatsen att mina övningar, genom processen av att deltagarna identifierat varandra, bidragit till ett utvidgande av bekantskapskretsen.

6. 5 Resonemang kring resultatens betydelse i förhållande till tidigare forskning, några av mina begrepp samt symbolisk interaktionism

Jag vill börja med att behandla fysisk kontakt och dess betydelse i förhållande till mina resultat. Hansson & Mattson har visat på dess betydelsefulla inverkan på relationsskapande. (Hansson & Mattson 1975) Den positiva fysiska kontakten bidrar till ökad trygghetskänsla vilket ligger till grund, i mitt fall, för en tryggare individ i gruppen. När gruppen blir tryggare upplever jag en mer avslappnad stämning och därmed en bättre läromiljö. Mina resultat visar tendens till ett ökat intresse för relationsskapande samt att barnen lärt känna varandra bättre. Jag drar således slutsatsen att den positiva fysiska kontakten barnen emellan har varit en bidragande faktor till detta. Den fysiska kontakten har fungerat som en ”isbrytare” och hjälpt barnen göra om varandra till, enligt den sociala interaktionismen, sociala objekt. När detta sker identifierar barnen sig själva i gruppen och en social identitet uppstår. (Trost & Levin 1999) I och med att deltagarna blir sociala objekt för varandra uppmärksammas alla personer.

När vi uppmärksammar en person sätter vi ett namn på den. (Trost & Levin 1999) Mina resultat visar på en ökning av namnkunnsigheten inom orkestern och jag kan således dra slutsatsen att mina övningar bidragit till detta. När denna uppmärksamhet sker och besvaras från båda parter får vi något som är begynnelsen till vänskap. Vänskap motverkar enligt Öhman rivalitet mellan barnen och främjar samarbete och ansvar. (Öhman 2003) Hon menar även att den empatiska förmågan stärks hos individen i och med nya vänskapsförhållanden. Mina resultat visar en tendens till ett ökat intresse av att få nya vänskapsrelationer och jag kan därför dra slutsatsen att övningarna bidragit till att nya kontakter skapats. Just i min situation tycker jag det är extra viktigt att man bryter alla former av rivalitet mellan barnen. Av egen erfarenhet vet jag att i musikvärlden, och speciellt i den "klassiska världen" finns ofta en stark rivalitet mellan musiker. Det är något som jag personligen är väldigt emot då det bidrar till en ökad individualism, minskad empati och reducerar den positiva gruppkänslan som behövs för att skapa bra musik i en orkester. Om man i tidigt skede kan lära barnen att alla är olika och att varje person har sina egna unika kvaliteter så är jag övertygad att man kan bryta trenden av rivalitet.

6.6 Pedagogiska implikationer

Att som pedagog bedriva dessa övningar kräver, liksom i alla ämnen, ett autentiskt och brinnande intresse. Man måste verkligen vara övertygad om att övningarna och metoden fungerar och bidrar till ett formande av harmoniska och självtänkande individer. Min studies underbyggande mening har kretsat mycket runt begreppet empati. Det var och är, i min roll som pedagog, ett huvudmål att aktivt forma deltagarna till att bli empatiserande individer. Tyvärr känner jag, med min enkät, att jag kanske inte lagt tillräckligt mycket fokus runt själva begreppet. Ingen av frågorna behandlar det direkt. Empatibegreppet likväl som "fysisk kontakt" var något som jag aldrig nämnde rakt ut för deltagarna. Empatin var något jag ville uppnå som ett resultat av övningarna, medan fysisk kontakt var något som naturligt som inkluderades under begreppet "team building". Min enkät visar tendens till en ökning av antalet kompisar/vänner inom orkestern. Den visar även på ett ökat intresse för att knyta nya vänskaper. Eftersom vänskap föder sympati och medkänsla, dvs empati, (Öhman 2003) så kan jag därför dra slutsatsen att mina övningar, i viss mån, bidragit till att skapa mer empatiska individer. I övningarna tvingas deltagarna hjälpa varandra. Vissa deltagare hade ibland stora problem att klara vissa moment och detta uppfattades givetvis av de övriga. Denna förståelse, för att vissa ibland har det svårt, föder en medkänsla och bidrar till en empatisk utveckling. (Öhman 2003) Extra tydligt framgår det om man själv ibland har svårt att klara vissa moment.

6.7 Läromiljön

Kvalitetsutbildning inom det konstnärliga området "education within quality arts" (Bamford 2009) har visat sig ligga till grund för så mycket mer än bara ett konstnärligt kunskapande. Det är bevisat att akademiska bedrifter, inläring av språk samt ett socialt lärande gynnas och stimuleras av dem. Att därför jobba med min metod i en "art rich" miljö stimulerar till en snabbare social progression. Övningarna blir således en extra dimension av socialt utvecklande. Mina observationer hjälper mig dra slutsatsen att stämningen efter övningarna är helt förändrad till det bättre. Deltagarna går från att vara relativt stela och rädda till avslappnade och mycket mer mottagliga. Repetitionerna efter en övning är, baserat på mina observationer, betydligt bättre. Även den musikaliska kvaliteten framgår bli bättre med den mer avslappnade och harmoniska läromiljön.

6.8 Förslag på fortsatt forskning

Vad skulle hända om dessa övningar blev en del av den naturliga skoldagen? Vilka effekter skulle vi få? Minskad mobbning, färre slagsmål, minskad vandalism? Skulle vi få en lugnare läromiljö med fler trygga, empatiserande individer?

Det vore naturligtvis otroligt intressant att se resultatet av en längre studie. Den behöver naturligtvis inte äga rum i en musikalisk miljö utan metoden och tänkandet kan användas i den vanliga skolan. Liksom Bamfords studie kring ”art rich programs” (Bamford 2009) och dess positiva effekt, vore det intressant att se vad denna metod och tillvägagångssätt skulle resultera i? När vi efter tre sessioner sett en tydlig tendens till ökat intresse och till relationsskapande, och överlag bidragit till en lättare och mer avslappnad stämning, vad skulle då tre eller varför inte nio **år** av kontinuerliga sessioner resultera i?

För att kunna mäta dessa förändringar föreslår jag att man utformar en betydligt mer djuplodad och bredare enkät som även behandlar frågor runt empati, vänskap och trygghet. Ifall dessa utökas med observationer samt kvalitativa intervjuer, före och efter processen, borde ett resultat med hög validitet uppnås.

6.9 Slutord

Att genom dessa övningar ge barn och ungdomar en chans att mötas på lika villkor öppnar dörrar för relationsskapande. De blyga och mer tillbakadragna deltagarna får en chans att möta, tala och interagera med människor som de annars kanske inte skulle våga göra det med. Jag hoppas på så sätt att metoden skall föda ett självförtroende och ligga till grund för de positiva erfarenheter av att möta, interagera och socialisera med andra människor. Att tidigt i livet få dessa erfarenheter tror jag hjälper våra barn och ungdomar till ett rikare och mer mångfacetterat liv. Att under trygga omständigheter lära sig hur man interagerar med andra föder en empatiserande förmåga som ligger till grund för att skapa en bättre miljö och en mer hållbar utveckling. Förhoppningsvis en bättre värld....

Referenser

Argyle, M (1979). *Kommunikation mellan människor*. Lund: Studentlitteratur

Bamford, A (2009). *The wow Factor. Global research compendium on the impact of arts in education*. Münster: Waxmann verlag

Hansson, M & Mattsson, M (1975). *Fysisk kontakt*. Opublicerat manus. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik.

Ihrskog, M (2006). *Kompisar och Kamrater, Barn och ungas villkor för relationsskapande i vardagen*. Växjö: Acta Wexionensia

Kernell, L-Å (2002). *Att finna balanser*. Lund: Studentlitteratur

Laursen, P-F (2004). *Den autentiska läraren*. Malmö: Elanders Berglings

Lewis, J & Bernard, T (1970). *Naken Apa?*. Stockholm: Bröderna Lagerstöm AB

Trost, J & Levin, I (1999). *Att förstå vardagen*. Lund: Studentlitteratur

Wahlgren, L (2005). *SPSS- steg för steg*. Lund: Studentlitteratur

Öhman, M (2003) *Empati genom lek och språk*. Stockholm: Liber AB

Bilaga A

Hej!

Den här enkäten hjälper mig, Magnus Hägglund att genomföra en studie om **sociala relationer** inom orkestrar. Just **din** orkester har blivit utvald att delta i denna spännande studie. Alla svar behandlas med största integritet, dvs jag kommer inte visa dina svar för någon annan. Ditt **namn** kommer också att hållas **superhemligt** och ingen, förutom jag kommer nånsin få veta att just du deltagit i den här studien.

Enkäten består av 10 frågor som går snabbt att fylla i. Redo? Ok... då kör vi.....

(Sätt x i rutan eller skriv i det som fattas)

- Namn: _____
- Pojke   Flicka
- Jag är _____ år gammal.
- Jag går i årskurs (vanliga skolan) _____
- Jag har varit med i **den här** orkestern i ca: _____ år.
- Mitt huvudinstrument är: _____
- Jag har _____ antal syskon.

Om du **har syskon** så fyll i denna fråga, annars hoppar du till nästa:

- Jag är **äldst** bland mina syskon Jag har äldre **och** yngre syskon
- Jag är **yngst** bland mina syskon

- ✓ Ok, det var sånt man måste veta för att enkäten skall fungera... Nu börjar den egentligen.

1) Vet du vad alla i din orkester heter i **förnamn**?

Nej, bara några

Ungefär hälften

Nästan alla

Alla

2) Uppskatta hur många personer i din orkester som du **inte** vet vad de heter?

Ca: _____st

3) Hur många från din orkester är du även kompis med på fritiden ?

Ingen

1 person

2-4

5-10

Nästan alla

4) Önskar du att du hade fler kompisar i din orkester?

Ja

Nej

5) Började du i orkestern tillsammans med en kompis?

Ja

Nej

6) Hur många kände du när du började?

Ingen

1 person

2-4

5-10

Fler än 10

7) Hur många känner du nu?

Ingen

1 person

2-4

5-10

Fler än 10

8) Tror du att man spelar bättre tillsammans med människor som man känner och tycker om?

Ja

Vet ej

Nej

9) Hur viktigt tror du att det är för **musikens kvalitet** att personerna i orkestern är kompisar och litar på varandra?

Helt oviktigt

Ganska viktigt

Viktigt

Superviktigt

10) Vad är det bästa med att spela i din orkester?

Tack för din hjälp!

Bilaga B

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Hejsan!

Jag heter Magnus Hägglund och skriver ett examensarbete vid den sociologiska institutionen vid Göteborgs universitet. Jag har under snart 5 år studerat till musiklärare och gör nu min sista termin vid lärarhögskolan.

Mitt examensarbete handlar om hur sociala kontakter uppstår inom orkestrar. Jag vill med min studie undersöka ifall sk "team building" fungerar som en bas för socialt lärande och om/ hur den hjälper till vid skapandet av nya kontakter. Studien kommer att äga rum under 3 tillfällen och innehålla 2st enkäter. Två barn kommer även att intervjuas väldigt kort. Barnen kommer att få ta del av roliga och utmanande övningar som har som mål att stärka deras musikalitet, samt gruppkänslan inom orkestern. Eftersom jag är musiker/musiklärare vill jag naturligtvis sätta studien i en musikalisk situation.

Som målsman behöver jag ditt/ert tillstånd eftersom ditt barn inte ännu är myndigt.

Studien kommer hållas under strikt sekretess. Ingen utom jag kommer att veta vilka barn som ingår i studien. I den färdiga rapporten kommer det inte att framgå vilka som deltagit.

Tack så mycket för din hjälp!

/Magnus Hägglund

Har du frågor? Hör gärna av dig.

Magnus Hägglund
Tel: 0730476509
Mail: magnus_thesaxman@hotmail.com

Klipp här

Mitt barn heter _____

Jag ger som målsman **mitt tillstånd** att mitt barn tar del i studien

---

Göteborg: _____-09

TA MED MIG TILLBAKA

Bilaga C

Beskrivning av gruppövningar

Hälsningsceremonin

Jag inledde varje pass med att låta deltagarna hälsa på varandra. De får gå runt i rummet och i valfri ordning ta i hand och presentera sig för personer man inte riktigt vet vad de heter. Övningen blir ett fenomen som många uppskattar och hjälper i hög utsträckning till att bryta isen och få deltagarna att slappna av. Ingen behöver känna sig utpekad eftersom så många går runt samtidigt.

Afrikadansen

Afrikadansen är en övning av det musikaliska slaget. Deltagarna får lära sig att röra sina kroppar till en given puls samtidigt som de genom komplexa klappövningar utvecklar grovmotoriken. Den fysiska kontakten här innebär att man klappar på grannens händer utefter ett rytmiskt mönster. Det är en bra övning att börja med. Övningen är en ringlek där man rör sig runt i en cirkel där alla hela tiden kan se varandra. Den är väldigt komplex och lärs därför ut i flera olika lager. Först måste man få till fötterna och kunna röra sig i time. Därefter läggs klapprörelserna till. Klarar barnen det finns det även en sång som man lär ut som grädden på moset. Övningen ger förbättrad motorik, timeträning, independence-känsla (man klarar av att göra flera saker samtidigt), fysisk och musikalisk medvetenhet och grupp känsla. Den sprider också glädje eftersom jag ännu inte mött någon som tycker den är tråkig.

Bränd

Övningen ”bränd” är en ringlek som fokuserar på koncentration. Man ställer sig i en stor ring och fattar varandras händer. Man utser en ledare som får agera ”tryckare”. Tryckarens uppgift är att skicka signaler till genom att klämma på sin närmaste kompis hand. Tryckaren kan välj att skicka signaler ofta, sällan, åt höger eller åt vänster. Barnen tycker det här är spännande för man måste koncentrera sig hela tiden. Ibland brister någon ut i skratt och övriga hakar på. Man blir ”bränd” när de två kompisar man har bredvid sig simultant trycker på ens hand. Man hoppar då ut ut ringen och för ihop de två kompisar man har så att ringen blir mindre, alternativt att man säger att man blir bränd. De två som blir kvar längst vinner och hissas av de andra i samarbete. Övningen fungerar bäst i lite mindre grupper där den inte tar så fruktansvärt lång tid. Man kan låta ”tryckar-rollen” gå runt mellan deltagarna om man känner för det. Att i övningen tvingas säga ”jag blev bränd” tränar deltagarna att tala inför gruppen. Att bli trygg i den rollen leder förhoppningsvis till ett ökat självförtroende vilket bör resultera i en lugnare och tryggare individ.

Zombie-knuten

Övningen börjar med att alla deltagare ställer upp sig i en ring. Alla sträcker ut händerna framför sig som ”zombies” och blundar. Efter det går man en sakta ”zombiegång” in mot mitten och bildar en klump. Deltagarna får gärna även låta som de tror zombies låter vilket bidrar till glada miner. När man kommit in i mitten och format en klump tar man tag i den närmaste hand man kommer åt. När alla deltagare har hittat två händer så får man öppna ögonen. Nu är deras uppgift att trassla ut knuten utan att släppa händerna. Övningen kräver samarbete och initiativtagande och innehåller positiv fysisk kontakt där deltagarna tvingas hjälpa varandra och stötta så ingen faller och slår sig. Ibland blir resultatet en stor ring, ibland

2 eller flera små. I vilket fall som helst så är övningen uppskattad. Den är enklare att utföra med mindre grupper då alla blir mer aktiva och vissa slipper stå och vänta.

Händer, ben och knän

Detta är en övning där man delar upp deltagarna i mindre grupper. Ca 10 stycken i varje brukar vara lagom men kan skifta beroende på den totala gruppens storlek. De olika grupperna tävlar mot varandra där samarbete och fokus är i centrum. Du som ledare bestämmer ett visst antal händer, ben och knän som ska vidröra golvet. Inget annat får röra vid det. Här tvingas deltagarna lyfta varandra, jobba som ett team och klura ut bästa sätt att lösa problemet. Första laget som blir klart vinner. Man gör övningarna svårare och svårare och som slutuppgift vinner det lag som har minst antal kroppsdelar i marken. Positiv fysisk kontakt där deltagarna tvingas hjälpa varandra.

Fritt Fall

Vid övningen "fritt fall" delar jag in gruppen i mindre grupper om fem och fem. En deltagare, en i taget, får ställa sig med ryggen mot sina kompisar och därefter blunda och falla fritt bakåt. Kompisarna är där för att fånga upp sin kompis. Från början fångar de denna långt upp men kan eftersom låta denne falla längre och längre. Övningen skapar förtroende för varandra och det är den stämningen jag är ute efter. Att kunna lita på dem även musikaliskt är en förutsättning för att spela bra tillsammans. Deltagarna turas om att falla och alla tycker det är spännande och roligt. Vissa deltagare är tveksamma i början och vågar därför inte släppa taget helt. Om man är där och stöttar dem då så kommer de snabbt över det och vågar prova.